

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastolle

Helsingin yleiskaavaluonnosta koskeva lausunto

Suomen Arkkitehtiliiton Rakennusperinnön alaosasto Rakennusperintö-SAFA katsoo, että Helsingin yleiskaavaluonnoksessa ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota kulttuurihistoriallisten arvokkaiden alueiden ja vihervyöhykkeiden säilymiseen ja lausuu asiasta seuraavaa:

Helsingin yleiskaavaluonnoksen liitteenä olevien selvitysten eteen on tehty paljon työtä ja kaavan vaikutuksia on tarkasteltu monista eri näkökulmista.

Kaavaluonnoksessa on pyritty uudenaikaiseen otteeseen ja kaupunkilaisia on osallistettu sen laatimisprosessiin. Erityisen positiivisena piirteenä Rakennusperintö-SAFA pitää autoriippuvuuden vähentämistä suosimalla raideliikennettä.

Yleiskaavaluonnos poikkeaa kuitenkin ympäristöministeriön suosittelemista yleiskaavamerkinnöistä ja tähän astisista yleisistä käytännöistä. Kaavakartasta puuttuvat esimerkiksi kirjainmerkinnät, tarkat aluerajaukset ja tehokkuuksien ylärajat. Yleiskaavaluonnoksessa ei oteta huomioon valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, kuten maankäyttö- ja rakennuslain nojalla tulisi tehdä. Esimerkiksi valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009) eivät näy kaavakartalla. Ne on otettu liiteasiakirjoissa huomioon, mutta nämä eivät tule ilmeisesti saamaan lainvoimaa.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti erityisen arvokkaiksi määritellyt alueet tulisi lain mukaan ottaa maankäytön suunnittelussa huomioon. Ne ovat myös merkittävä resurssi erityisesti voimakkaasti kasvavissa kaupungeissa, ja jo senkin vuoksi ne olisi syytä merkitä kaavakarttaan.

Uudenmaan vuonna 2007 lainvoiman saaneessa maakuntakaavassa näkyvät yleispiirteisesti Helsingin vihervyöhykkeet sekä kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta merkittävät alueet, tiet ja kohteet (mm. RKY 2009).

Lainvoimaisen maakuntakaavan tulisi ohjata alemman tason kaavoitusta.

Yleiskaavaluonnoksen kaavakartassa RKY-alueita ei kuitenkaan ole otettu huomioon edes määrittelemällä niiden rakentamistehokkuuksille ylärajoja, eikä maakuntakaavassa esitettyjä vihervyöhykkeiden rajauksia noudateta.

100 x 100 metrin ruutuihin perustuvien merkintöjen epätarkkuuden vuoksi yleiskaavalla on vaikea ohjata riittävän selkeästi myöhempää asemakaavoitusta. Liiteasiakirjojen merkintätarkkuus on parempi mutta jää ilmeisesti vaille lainvoimaa. Epämääräisten merkintöjen takia kaupunkilaiset ja maanomistajat eivät myöskään saa riittävän selvää kuvaa heihin kohdistuvista maankäyttötavoitteista. Hallinnon avoimuus on siten vaarassa.

Yleiskaavan myötä Helsingin kaupunkisuunnittelun pitkä perinne kokee radikaalin suunnanmuutoksen, kun vuosikymmeniä vaalitusta viheralueverkostosta jää jäljelle ainoastaan kapeita suikaleita tiiviisti rakennettujen alueiden väliin. Kaupunkirakenteessa säilyneillä luonnon- ja kulttuuriympäristöillä on suuri merkitys asuinviihtyvyyden ja vetovoimaisuuden kannalta. Osin juuri väljyyden ja luonnonläheisyyden ansiosta Helsinki on kansainvälisissä vertailuissa valittu kerran toisensa jälkeen maailman asuttavimpien kaupunkien kärkiryhmään.

Yleiskaavan tarkasteluaikaväli vaikuttaa liian pitkältä, jotta sen pohjaksi voitaisiin esittää uskottavia väestöennusteita. Pohjatiedoissa on oletettu nykyisen Helsingin väestön kasvavan 260 000 asukkaalla vuoteen 2050 mennessä. Kaupunkitutkimus TA Oy:n laatima, pääkaupunkiseudun kuntien tietopalveluiden sekä Tilastokeskuksen tietoihin pohjautuva väestöennuste samalle aikavälille on huomattavasti maltillisempi: vuoteen 2050 mennessä siinä ennakoidaan vain noin 150 000 asukkaan lisäystä Helsinkiin. Kasvuennusteiden ylityttämisen ei kokemuksen mukaan tuota hyvää kaupunkiympäristöä vaan johtaa pikemminkin lyhytjänteiseen, muista kuin taloudellisista arvoista piittaamattomaan ylitehokkaaseen rakentamiseen.

Kaupunkibulevardit ovat mielenkiintoinen ja tutkimisen arvoinen asuinalueiden tiivistyskeino. Niiden mahdollinen toteutus ei saa kuitenkaan uhata kaupungin keskeisiä vihervyöhykkeitä. Keskuspuistoon esitetyn kaupunkibulevardin varteen kaavailtu rakentaminen on mahdollista ainoastaan erittäin kapealla vyöhykkeellä tuhoamatta puiston maisemallisia arvoja sekä toimivuutta virkistysalueena ja ekologisenä käytävänä. Kapeammalle vyöhykkeelle rakentaminen voi kuitenkin suojata Keskuspuistoa liikenteen vaikutuksilta. Edellä esitetty pätee myös Viikin viherkäytävää lohkaisevaan kaupunkibulevardisuunnitelmaan.

Vartiokylänlahden viherkäytävän pilkkominen yleiskaavaluonnoksessa uhkaa alueellista tasapainoa ja lisää eriarvoisuutta, koska lahden ympärille jäisi useita kaupunginosia käsittävä tiheästi rakennettu alue ilman yhtenäistä vihervyöhykettä. Viherkäytävän alueelle ja vapaana säilyneille rannoille rakentaminen olisi vastoin kestävän suunnittelun periaatteita.

Rakennusperintö-SAFA näkee yhtenäisinä käsitellyt rantavyöhykkeet ja saariston kehittämisen yleiskaavaluonnoksen positiivisina piirteinä. Joukkoliikenneyhteys Laajasalosta Vuosaareen on kuitenkin esitetty rakennettavaksi erittäin herkkien luonnon- ja kulttuuriympäristöjen kautta. Se saattaa johtaa joukkoliikennekäytävän varrella olevien alueiden liian raskaaseen rakentamiseen. Näin saatava lisärakennusmaa koko Helsingin asuntorakentamistarpeen kannalta jäisi silti suhteellisen vähäiseksi, joten yhteyttä on vaikea perustella asuntotuotannon lisäämisellä. Alueen saavutettavuutta ympäröivien asuinalueiden virkistyskäyttöön parantava kevyen liikenteen väylä ja sen kehittäminen monipuolisena toiminnallisena ympäristönä olisi realistisempi vaihtoehto.

Rakennusperintö-SAFA katsoo, että lopullisessa kaavaehdotuksessa merkintöjä tulee ehdottomasti tarkentaa ainakin kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alueiden ja vihervyöhykkeiden osalta, ja esittää harkittavaksi lainvoimaisuutta myös liiteasiakirjoille. Rakennusperintö-Safa pitää välttämättömänä rakennustehokkuuden ylärajojen määrittelyä ainakin kulttuurihistoriallisesti

arvokkaille alueille.

Rakennusperintö-SAFA näkee kaupunkibulevardit jatkotarkastelun arvoisina mutta vastustaa niiden sijoittumista nykyisten vihervyöhykkeiden alueille Keskuspuistossa ja Viikissä.

Rakennusperintö-SAFA vastustaa suunniteltua joukkoliikenneyhteyttä Laajasalosta Vuosaareen sekä sen yhteyteen esitettyä nykyisen vihervyöhykkeen laajamittaista rakentamista. Luonnon- ja kulttuuriarvoiltaan sekä maisemaltaan merkittävää vyöhykettä tulee kehittää ympäröivien kaupunginosien virkistyskäyttöön avaamalla sen kautta kulkeva kevyen liikenteen runkoreitti.

Helsingissä 26.2.2015

Harri Hautajärvi
Puheenjohtaja
Rakennusperintö-SAFA

Tommi Lindh
Varapuheenjohtaja
Rakennusperintö-SAFA

Kristo Vesikansa
Johtokunnan jäsen
Rakennusperintö-SAFA

Carita Strandell
Johtokunnan jäsen
Rakennusperintö-SAFA